

Terörizmin Unutulan Yüzü: Devlet Terörizmi*

İzzet KONCAGÜL**

Öz

Bir devletin kendi kurumları veya devlet dışı aktörler vasıtasıyla kendi veya diğer devletlerin vatandaşlarına karşı uyguladığı kapsamlı, yaygın ve sistematik şiddet eylemleri olarak tanımlanan devlet terörizmi, günümüzde insanların ve toplumların güvenliğini tehdit eden unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Devlet terörizminin neden olduğu ölüm ve yaralanmalar, devlet dışı aktörler tarafından uygulanan terörizme kıyasla fazla olmasına rağmen bu terörizmin gerekli ilgiyi görmediği bilinen bir gerçektir. Özellikle Irak, Suriye, İsrail, Kolombiya, Çin gibi birçok devlet güvenlik güçlerini veya paramiliter yapıları kullanarak insanlara karşı işkence, tecavüz, yargısız infaz gibi eylemler gerçekleştirmektedir. Bunun yanında bazı devletlerin terörizm kampanyalarına karşı masum ve suçlularını birbirinden ayırt etmeksizin orantısız bir şekilde karşılık verdiği görülmektedir. Fakat hem akademik alanda hem de uluslararası örgütler eliyle yapılan terörizm çalışmalarını incelediğimizde devlet terörizminin sadece alt başlıklar veya kısa paragraflarla açıklandığını, Hitler ve Stalin tarafından uygulanan devlet terörizmi örnekleriyle de daraltıldığını görmekteyiz. Yapılacak çalışmada; devletlerin terörizme karşı terörizm yöntemini benimsediği ve bu hâliyle devlet dışı aktörlerden daha tehlikeli ve ölümcül olduğu varsayımı ele alınacak, devlet terörizminin; terör niteliğinde olmayan suçtan ve devlet şiddetinden farkı, hedef kitle ve üst otorite bağlamında ele alınarak incelenecektir. Devletlerin terörizme karşı terörizme başvurduğu varsayımı, Sri Lanka-Tamil Kaplanları, Fransa-Ulusal Kurtuluş Cephesi, Kolombiya-Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri vakaları üzerinden incelenecektir. Söz konusu örnek vakaların farklı dönemlerde ve mekânlarda

* Bu çalışma, “Terörizme Karşı Koyma Yöntemi Olarak Devlet Terörizmi ve Örnek Vakalar Üzerinden İncelenmesi” tezinden düzenlenmiştir.

** Arş.Gör., Milli Savunma Üniversitesi, Alparslan Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Araştırmaları Ana Bilim Dalı, ikoncagul@kho.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7018-2968.

Geliş Tarihi/Received : 05.06.2020

Kabul Tarihi/Accepted : 02.02.2021

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.17134/khosbd.913876

gerçekleşmiş olması devlet terörizminin zamansal özellik bağlamında nasıl değiştiğini anlamamız bakımından katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: *İşkence, Devlet Terörizmi, Paramiliter Yapılanmalar, Hedef Kitle.*

The Forgotten Face of Terrorism: State Terrorism

Abstract

State terrorism, which is defined as the comprehensive, widespread and systematic acts of violence committed by a state through its own institutions or non-state actors against its own or the citizens of other states, is one of the factors threatening the security of people and societies today. It is a known fact that although the deaths and injuries caused by state terrorism are more than the terrorism implemented by non-state actors, they do not receive the necessary attention. In particular, many states such as Iraq, Syria, Israel, Colombia and China use security forces or paramilitary structures to carry out acts of torture, rape, and extrajudicial execution against people. In addition, some states seem to respond disproportionately to terrorism campaigns without distinguishing innocent and criminals from each other. However, when we examine the terrorism studies carried out both in the academic field and by international organizations, we see that state terrorism is explained only by subtitles or short paragraphs, and it is narrowed by examples of state terrorism applied by Hitler and Stalin. In the study to be carried out; the assumption that states adopt the terrorism method against terrorism and as such are more dangerous and deadly than non-state actors. The difference between state terrorism, non-terrorist crime and state violence is carried out in the context of target audience and top authority. In addition, the assumption that states resort to terrorism against terrorism will be analyzed by considering the cases of Sri Lanka-Tamil Tigers, France-National Liberation Front, Colombia-Colombian Revolutionary Armed Forces. The fact that the sample cases took place in different periods and places will contribute in terms of meaningless how state terrorism has changed in the context of temporal characteristics.

Keywords: *Torture, State Terrorism, Paramilitary Structures, Target Audience.*

Giriş

Egemen devletler uzunca bir süredir güvenlik çalışmalarının ana nüvesi olarak kabul görmüş ve bu konuda birçok akademik çalışma yapılmıştır. Soğuk Savaş'ın bitimiyle devlet dışı aktörler de güvenlik çalışmalarına dâhil olmaya başlamış ve bu dönemdeki tartışmalar çevresel sorunlar, terörizm, salgın hastalıklar, göç, siber tehdit gibi konular etrafında şekillenmeye başlamıştır. Bu çalışmalar arasında önemli bir yer tutan terörizm konusu ele alındığında ise, odak noktasının devlet dışı aktörlerin uyguladığı terörizm olduğu görülmektedir. Devlet dışı aktörler tarafından uygulanan terörizmin uluslararası barış ve güvenliği tehdit ettiği konusunda yaygın bir görüş olmakla beraber, devletler tarafından uygulanan terörizme gereken önem verilmediği görülmektedir. Terörizmin, zayıfların silahı olduğu ve güçlü rakiplere karşı kullanıldığının belirtilmesine rağmen güçlü tarafta olan devletler eliyle kullanılan terörizmin göz ardı edildiği düşünülmektedir. Yazındaki devlet terörizmi çalışmaları incelendiğinde birçok çalışmanın Stalin ve Hitler tarafından uygulanan devlet terörizmi ile sınırlı kaldığı ve kısa bölümler halinde ele alındığı görülmektedir. Buna rağmen dünyanın hemen hemen her bölgesinde devletler tarafından uygulanan terörizmin, devlet dışı aktörlerin uyguladığı terörizmden daha ölümcül ve yıkıcı olduğu görülmektedir. Devletlerin uyguladığı terörizm, sahip oldukları silah, ekipman, istihbarat bilgisi ve personel sayısı bakımından göreceli üstün ve devlet dışı aktörler ile kıyaslanamayacak seviyededir.

Devlet terörizmi üzerinde konsensüs sağlanmış bir tanım olmamakla beraber devletlerin terörizmin uygulayıcısı olup olmadıkları, günümüzde halen birçok bilim insanı tarafından tartışılmaktadır. Devletleri terörizmin uygulayıcısı olarak kabul eden bilim insanlarının bir kısmı söz konusu terörizmi otoriter ve totaliter rejimlerin uyguladıkları şiddetle beraber ele almaktadır.

Günümüzde demokratik devletlerin yumuşak hedef olarak görülmeleri, terör örgütleri tarafından hedef alınmalarına neden olmaktadır. Söz konusu devletler terörizmle mücadele kapsamında legal yollarla terör örgütlerine ve terör eylemlerine karşılık vermektedir. Bu mücadele yöntemleri farklılık gösterebilmekte ve bazı yöntemler aşırıya kaçarak devlet terörizmine dönüşebilmektedir. Çalışmanın ana problemini oluşturacak olan devletlerin terörizmle mücadelede aşırı yöntemler uygulayarak devlet terörizmini benimsemesi örnek vakalar üzerinden

değerlendirilecektir. Devletler, uluslararası baskıya maruz kalmamak için devlet dışı aktörleri terörizmle mücadele amacıyla kullanmaktadır. Devlet dışı aktörlerin kullanılması, adı geçen devletlerin devlet terörizmini gizlemektedir.

Yapılan bu çalışmada, devletlerin terörizmin uygulayıcısı olabileceği ve terörizme karşı aşırı tedbirler uygulayarak devlet terörizmi yöntemini benimseyebileceği varsayımı ele alınacaktır. Betimsel niteliği ağır basan bu çalışma, nitel araştırma tekniklerinden doküman incelenmesi yöntemi ile veriler elde edilmek suretiyle yapılmıştır. Yazında geçen devletlerin terörizm uygulayıcısı olabileceği konusundaki tartışmalar ve devlet terörizmi ile ilgili ele alınan görüşler çalışmada incelenmiştir. Dolayısıyla devlet içindeki veya devlet adına çalışan aktörler ile terör faaliyetleri arasındaki ilişki üzerinden devletlerin terörizm uygulayıcısı olabileceği konusu üzerinde durulmuştur. Devlet terörizminin yazındaki eksikliğini göz önüne alarak, mevcut boşluğun kapatılabilmesine katkı sağlamak ve devleti, terörizm çalışmalarına dâhil edebilmek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Bu kapsamda ilk bölümde devlet terörizmi ile ilgili ele alınan görüşler detaylı bir şekilde incelenecek ve bu görüşler çerçevesinde devlet terörizmi için bir tanım yapılacaktır. Devam eden bölümde devlet terörizmi ile devletin uyguladığı diğer şiddet biçimleri hedef kitle ve üst otorite bağlamında açıklanacaktır. Buna müteakip devletlerin terörizm yöntemini benimseme sebepleri ve devlet terörizmini belirleme zorlukları ele alınacaktır. Nihai aşamada ise somut örnekler üzerinden devlet terörizmi uygulamaları karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir.

Kavramsal, Tarihsel ve Kuramsal Açından Devlet Terörizmi

Devletler tarafından uygulanan şiddet yüzyıllardır en büyük yıkım kaynaklarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Devletlerin, nüfusu kontrol etmek, fethedilen sömürge bölgelerinde işgücü kaynaklarını güvence altına almak gibi birçok nedenden ötürü uyguladığı şiddet yüzünden milyonlarca insanın hayatını kaybettiği belirtilmektedir. 20. yüzyıl boyunca modern devletler savaş dışında 170 ile 200 milyon arasında insanın ölümünden sorumlu görülmektedir (Rumell, 2009: 4). Söz konusu insanların çoğu, hayatını Stalin ve Mao'nun uyguladığı terörizm kampanyalarında kaybetmiştir. Bunlara Şili, Arjantin, Güney Afrika, İran, Irak ve onlarca ülkede uygulanan diktatörlük rejimleri de eklenebilmektedir.

Devletler tarafından uygulanan terörizm kampanyaları da günümüzde insanların ve toplumların güvenliğini tehdit eden unsurlardan biri olmaya devam

etmektedir. Özellikle Çeçenya, Keşmir, Filistin, Irak, Kolombiya, Zimbabve, Darfur, Somali ve Çin gibi dünyadaki düzinelerce devlet, güvenlik güçlerini veya paramiliter yapılanmaları kullanarak insanlara karşı işkence, tecavüz, yargısız infaz gibi eylemler gerçekleştirmektedir. Daha da rahatsız edici bir şekilde, devletlerin hükümete yönelik terörizm kampanyalarına karşı, masum ve suçluları birbirinden ayırt etmeksizin orantısız bir şekilde karşılık verdiği görülmektedir. Sonuç olarak devletlerin terörizme karşı savaş bağlamında uyguladığı şiddetten dolayı ölen insanların sayısı devlet dışı aktörlerin uyguladığı terörizmden oldukça fazladır (Jackson, 2010: 2).

Tablo 1. 1990-1999 Yılları Arasındaki Terörizm Çalışmalarının Sınıflandırılması

Sıra Nu.	Tür	Makale	Yüzde Oranı
1.	Etnik-Milliyetçi Örgütler	26	25,2
2.	İslami Aşırılık Yanlısı Örgütler	20	19,4
3.	Marksist/Komünist Örgütler	17	16,5
4.	Sağ İdeolojili Örgütler	13	12,6
5.	Kült Örgütler	8	7,8
6.	Çevreci Örgütler	4	3,1
7.	Suç Örgütleri	2	1,9
8.	Devlet Terörizmi	2	1,9
9.	Diğerleri	12	11,7
Toplam		104	100

(Silke, 2004: 206)

Tablo 1’de görüldüğü üzere terörizm, siyasi şiddet, çatışma ve terörizm araştırmaları ile ilgili makalelerde yapılan bir incelemede 1990’dan 1999’a kadar makalelerin yüzde ikisinden daha azının devlet terörizmine odaklandığı saptanmıştır

(Silke, 2004: 206). Bu eğilimin o zamandan günümüze büyük ölçüde değişmediği görülmektedir. Dünya Terörizm Ansiklopedisi'nde bulunan 768 sayfanın 12 sayfasının, Terörizm Sözlüğü'nün ise 8 sayfasının devlet terörizmine yer verdiği belirtilmektedir (Thackrah, 2004). Yazındaki devlet terörizmi eksikliği 2008 yılında yapılan Uluslararası Araştırmalar Derneği Yıllık Sözleşmesi programına da yansımaktadır. Söz konusu programda tanımlanan 173 makalenin terörizm veya terörizmle mücadele üzerine yazılmasına rağmen 4 adet makalenin devlet terörizmini ele aldığı görülmektedir (Blakeley, 2009: 11). Jackson'a göre, 2008 ile 2010 arasında yapılan terörizm çalışmalarının yüzde 5'i devlet terörizmine yer vermektedir (Jackson, 2010: 3). 11 Eylül 2001'den bu yana terörizm çalışmalarının sayısı artmasına rağmen devlet terörizminin zengin ampirik verilerden yoksun olduğu görülmektedir. Devlet terörizminin yazındaki azlığı da sorun olmaya devam edecek gibi görünmektedir.

Bir eylemin devlet terörizmi olarak etiketlenmesi için söz konusu eylemin devlet dışı aktörlerin uyguladığı terörizmle tutarlı olması gerekmektedir. Bilindiği gibi terörizm çalışmaları, terörizmin tanım sorunu ile başlamaktadır. Yapılan onlarca çalışmaya rağmen halen ortak bir tanıma ulaşılamamış ve sadece yapılan tanımlar ele alınarak ortak unsurlar belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak bilim insanlarının devlet dışı aktörler veya ulusaltı gruplar tarafından uygulanan terörizme odaklanması, terörizm çalışmalarındaki eksikliği ortaya çıkarmaktadır.

Devletlerin terörizm uygulayıcısı olup olmayacağı yazında tartışılmakta ve iki ana görüş etrafında şekillenmektedir. Aşağıda detaylı şekilde incelenecek olan eylem ve aktör odaklı terörizm çalışmaları söz konusu görüşleri oluşturmaktadır. Laquer terörizm çalışmalarındaki ana sorun olarak devlet terörizmini görmekte ve devlet terörizminin, devlet dışı aktörler tarafından uygulanan terörizme nazaran çok daha yıkıcı olduğunu belirtmektedir. Buna rağmen Laquer'e göre devlet terörizmi ve devlet dışı aktörler tarafından uygulanan terörizm motivasyon, fonksiyon ve etki bakımından birbirinden ayrılmaktadır (Laquer, 1986). Hoffman, benzer şekilde devletin uyguladığı şiddetin, devlet dışı aktörlerin uyguladıklarından daha ölümcül olduğunu kabul etmekte ancak devlet terörizmini, terörizm çalışmalarına dâhil etmemektedir (Hoffman, 2006: 31). Laquer ve Hoffman gibi bir kısım bilim insanı devletlerin terörizm uygulayıcısı olamayacağını, terörizm tanımının aktör bazlı ele alınması gerektiğini, devletin meşru güç kullanma tekeline sahip olduğunu belirterek devleti içeren terörizm tanımlarına karşı çıkmaktadır.

Devlet terörizmini çalışmalarına dâhil eden bilim insanlarından biri olan Stohl, modern terör kavramının Fransız Devrimi sonrasında yaşanan devlet terörü süreci ile yazına girdiğini belirtmekte ve modern terörizmin devlet dışı gruplar tarafından değil de devlet tarafından uygulanan terörizm ile başladığını savunmaktadır. Söz konusu görüşe göre devlet terörizmi açık ve gizli olarak ikiye ayrılmaktadır. Devletin terörü politika aracı haline getirip terörizm uyguladığı dönemi ve vekil terörizmini açık, paramiliterlerin kullanılmasını ise gizli devlet terörizmi olarak adlandırılmaktadır (Stohl, 1984: 40). Claridge ise devletin şiddet kullanma hakkının olduğunu ancak bunun istenildiği gibi kullanılmayacağını belirtmektedir. Devlet terörizmini ise 7 maddede şu şekilde açıklamaktadır:

- Devlet terörizmi sistematiktir,
- Şiddet ve şiddet tehdidi içermektedir,
- Politiktir,
- Devlet temsilcileri ya da devletin kaynakları ile çalışan yandaşlar tarafından uygulanmaktadır,
- Korku yaratmak amaçlanmaktadır,
- Mağdurdan daha geniş bir gruba mesaj iletmek için amaçlanmıştır,
- Söz konusu mağdur kitle silah veya örgütlenme yapısı içinde değildir (Claridge, 1996: 52).

Terörizmi, devrimci bir grup veya hükümet olduğuna bakılmaksızın yeterli ahlaki, hukuki gerekçe taşımayan her türlü politik şiddet olarak tanımlayan Falk, devletleri terörizm uygularken terörizmle mücadele şeklini eleştirmekte ve devlet terörizminin uluslararası hukuk kurallarına uyulmadan örtülü operasyonlar şeklinde gerçekleştirildiğini belirtmektedir (Falk, 2003: 54).

Devlet terörizmini gereğinden az çalışıldığı için hayalet devlet terörizmi (*ghost of state terrorism*) şeklinde adlandıran Jackson, devlet veya devlet dışı olsun terörizmin aynı olduğunu ve aktör farklılığının şiddeti farklı kılmadığını dile getirmektedir (Jackson, 2008: 380, Jackson. 2010: 3). Blakeley ise devlet terörizmini dört unsur etrafında tanımlamaktadır. Bu unsurlar: Devletin korumakla yükümlü olduğu insanlara karşı şiddet uygulaması veya önceki eylemler yoluyla böyle bir eylem olacağı korkusu yaratması, eylemin paramiliter ve özel güvenlik ajanları dâhil

olmak üzere devlet adına ya da devletle birlikte olan taraflarca kullanılması, şiddet eyleminin veya tehdidin mağdurla özleşen hedef gözlemcilerde korku uyandırmayı amaçlaması ve hedef kitlenin davranışının bir şekilde değiştirilmesinin amaçlanmasıdır (Blakeley, 2012: 66). Savunulan bu görüşe göre devlet terörizminin politik amaç taşıdığı kadar politik olmayan amaçlar içinde kullanıldığı dile getirilmektedir.

Ganor ise devletleri, terörizme katılım seviyelerine göre değerlendirmekte, devlet terörizmi ve devlet destekli terörizm ayrımını bu seviyelerin belirlediğini dile getirmektedir. Ganor devletlerin terörizme katılımını; ideolojik destek, finansal destek, askerî destek, operasyonel destek, hedef belirleme ve yönlendirme, yandaş aracılığı ile terör saldırıları gerçekleştirme ve devlet kurumlarınca terör saldırıları gerçekleştirme olmak üzere 7 bölümde incelemiştir. Devlet kurumlarınca terör saldırıları gerçekleştirilenin, devletlerin terörizme katılımının en üst düzeyi olduğunu belirten Ganor, İran'ın 7 düzeyde de terörizme destek verdiğini ve terörizm uyguladığını savunmaktadır (Ganor, 2015: 66-72).

Daha güncel bir çalışmada, Rupka ve Baggiarini gelişen teknoloji ile beraber devlet terörizminin araçlarının arttığını düşünmektedir. Savunulan bu görüşe göre insansız hava araçları (İHA), devletler tarafından terörizm amaçlı kullanılabilen ve siviller üzerinde korku yaratabilmektedir. Çalışmada devlet terörizmi ve İHA ilişkisi, *Panoptikon* hapisane modeli ile açıklanmaya çalışılmıştır. *Panoptikon* hapisane modelinde gardiyanlar mahkûmlar tarafından görülmeyen bir kulenin içinde gözetleme yapmaktadır. Bu görünmezlik, mahkûmların kendilerini sürekli izleniyormuş gibi hissetmelerine ve davranışlarını değiştirmelerine neden olmaktadır. İHA'ların da aynı etkiyi bırakabileceğini belirten bu görüş, belirli bir kitlenin davranışını korku ile kontrol edilebilir hâle getirilebileceğini savunmaktadır (Ropke ve Baggiarini, 2018; 343-354). Yapılan başka bir çalışmada İHA'ların suçlular kadar sivilleri de öldürdüğü ve halk üzerinde korku yaratmayı amaçladığı Pakistan, Yemen, Somali ve Afganistan örnekleri üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışmaya göre Condor Planı¹ ve Phoenix Operasyonu'nda² olduğu gibi İHA'lar

¹ Condor Planı, 1970'li yıllarda Latin Amerika'da yer alan sağ diktatörlerin CIA tarafından desteklenmesi için oluşturulmuştur.

² Phoenix Operasyonu, Vietnam Savaşı'nda CIA aracılığıyla Güney Vietnam ve Avustralya askerleri arasındaki iş birliğini sağlamak amacıyla uygulanan programdır. Programın amacı, Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi üyelerini tespit ve yok etmektir.

özellikle İngiltere ve ABD tarafından suçluları öldürmekten ziyade sivil halkı korku ile kontrol altında tutmak için kullanılmaktadır (Blakeley, 2018: 322-330).

Finley'e göre terör teriminin kökenleri, devletlerin sivil nüfusu sindirmek için şiddet uygulamasına dayanmaktadır. Devlet terörizmi, devlet dışı aktörler tarafından uygulanan terörizmden çok daha önce varolan bir uygulamadır. Devletlerin terörizme karşı koyma yöntemlerinin nasıl devlet terörizmine dönüştüğünü inceleyen Finley ve Tynen, Çinlilerin Uygur Türkleri'ne uyguladıkları yöntemlerin devlet terörizmi teşkil ettiğini belirtmektedirler (Finley, 2019; 14-16; Tynen, 2020: 2.).

Söz konusu görüşler değerlendirildiğinde birkaç hatalı varsayımın doğru şekilde değerlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bunlardan ilki terörizmin sadece devlet dışı aktörler tarafından uygulanabileceğidir. Terörizm en basit anlamıyla politik amaçlara ulaşmak için kullanılan şiddet stratejisidir. Bu nedenle devlet veya devlet dışı aktörler aynı stratejiyi kullanabilmektedir. İkinci olarak devletlerin uyguladıkları terörizmi gizlemeye çalışmaları terörizmin tanımına aykırı olduğu şeklinde yorumlanmamalıdır. Devletlerin, devlet dışı aktörlerin aksine eylemlerinde tanıtım amaçlamadığı hatta mümkün olduğunca eylemlerini gizlemeye çalıştığı bilinen bir gerçektir. Ancak eylemin gizli yapılması, hedef kitlesinin olmadığı şeklinde değerlendirilmemelidir. Devlet tarafından uygulanan şiddetin söz konusu hedef kitleye gereken mesajı verdiği ve tanıtım yapmaya gerek duymadığı görülmektedir. Üçüncü olarak devlet terörizminin baskı veya insan hakları ihlali olarak adlandırılan yeni bir analize ihtiyaç olmadığı düşünülmektedir. Bu tür bir benzetme ise terörizm çalışmalarını oldukça kısıtlamakta ve sınırlandırmaktadır. Aşağıda değinileceği üzere devletin uyguladığı şiddet ve terörizm birbirinden oldukça farklıdır. Son olarak devlet terörizmi ve devlet dışı aktörler tarafından uygulanan terörizmin amaç, araç ve sonuç özellikleri bakımından farklılık gösterdiği düşünülmektedir. Uygulamada devlet ve devlet dışı aktörlerin aslında aynı stratejileri kullandıkları (kaçırma, infaz, işkence, bombalama vb.) ve politik bir amaç için harekete geçtikleri görülmektedir. Özünde devlet ve devlet dışı aktörler terörizmi araçsal olarak özdeş şekillerde ve benzer nedenlerle kullanmaktadır.

Devlet terörizmi, terörizmde olduğu gibi saik, araç, kasti fill ve maksat unsurlarından oluşmaktadır. Aktörün devlet olması söz konusu eylemin terörizm olarak adlandırılmasına engel teşkil etmemektedir. Kısacası devlet terörizmi,

devletin güvenlik güçleri (ordu, jandarma ve polis) veya paramiliter yapılanmalar tarafından, korumakla yükümlü olduğu vatandaşlarına veya diğer devletlerin vatandaşlarına karşı politik bir amaç doğrultusunda şiddet tehdidinin olması veya şiddetin kullanılmasıdır. Söz konusu eylemin mağdur dışında hedef kitlede korku yaratması ve üst otorite bağlamında gerçekleşmesi devlet terörizminin en kritik unsurlarını oluşturmaktadır. Üst otoritenin hangi seviyede olacağı ise başka bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmada üst otorite devlet başkanı veya bakanlar olabileceği gibi general veya üst seviyedeki yetkililerde olabilmektedir. Devleti terörizm uygulayıcısı olarak kabul ettiğimizde tartışma farklı bir boyut kazanmaktadır. Devletler terörizmin uygulayıcısı olabiliyorsa devlet terörizminin devletin uyguladığı diğer şiddet biçimlerinden farkı nedir sorusu ortaya çıkmaktadır.

Devletler tarafından oldukça aktif şekilde kullanılan paramiliter yapılanmalar, askerî silahlar veya askerî araçlarla donatılmış, düzenli askerî kuvvetleri desteklemek veya değiştirmek için merkezi hükümet tarafından eğitilmiş ve organize edilmiş birimler şeklinde tanımlanabilmektedir (Janowitz, 1998: 28). Paramiliter yapılanmalar askerileştirilmekle beraber düzenli askerî birliklere yardımcı güçler olarak kullanılmaktadır (Belkin ve Schofer, 2003; Pilster ve Böhmelt, 2011). Bu tür yapılanmalar, operasyonel kontrolü belirledikleri için rejimlerle oldukça yakından ilişkilidir (Böhmelt, 2018: 203).

Devlet Terörizminin Devletin Uyguladığı Diğer Şiddet Biçimlerinden Farkı

Terörizmi diğer şiddet biçimlerinden ayırdığı gibi devlet terörizmini de devletin uyguladığı diğer şiddet biçimlerinden ayıran en önemli özelliğin hedef kitle olduğu düşünülmektedir. Söz konusu kitle belirli bir kesim ile sınırlandırılabilen gibi daha büyük bir kitle de olabilmektedir. Hedef kitle ile beraber üst otorite yetkisinin olması ise devlet tarafından uygulanan terörizmi diğer şiddet biçimlerinden ayırmamıza yardımcı olmaktadır. Devletlerin eylemlerini gizlemesi, hedef kitlenin olmadığı şeklinde algılanmamalı, eylemin hedef kitlesinin tüm gizliliklere rağmen mevcut olduğu düşünülmektedir (Blakeley, 2009: 33).

İşkence davalarından yola çıkarak hedef kitle ve üst otoritenin önemini ortaya koymak yararlı olacaktır. Devletlerin uyguladığı şiddetten dolayı mağdur olan insanların çoğu işkenceye maruz kalan bireylerdir. İşkence yöntemi devlet terörizmi, devlet şiddeti ve terör niteliğinde olmayan suç olmak üzere üç biçime

bürünebilmektedir. Söz konusu şiddet biçimlerinin birbirinden ayrılan özellikleri bulunmaktadır.

İşkence eyleminin birkaç polis, asker, jandarma veya devlet aktörleri tarafından gizli ve üst otorite izni olmadan gerçekleştirilmesi ve hedef kitleden yoksun olması durumunda terör niteliğinde olmayan suç teşkil edeceği belirtilmektedir (Blakeley, 2009: 34). Her ne kadar eylem devlet aktörleri tarafından gerçekleşse de durum devlet terörizmi olarak kabul edilmemektedir. Eylemin üst otorite izninden ve hedef kitleden yoksun olması devlet terörizmi olarak sayılmamasındaki kritik noktayı oluşturmaktadır. İşkence eyleminin bir diğer formu devlet şiddeti biçiminde görülmektedir. İşkence eylemi polis, jandarma, asker veya devlet aktörleri tarafından üst otorite izni dâhilinde hedef kitleden yoksun bir şekilde gerçekleşiyorsa devlet şiddeti formuna dönüşmektedir. Terör niteliğinde olmayan suç ve devlet şiddetini birbirinden ayıran önemli noktayı eylemin bir üst otorite izni dâhilinde gerçekleşmesi oluşturmaktadır. Son olarak işkence eylemi polis, jandarma, asker veya devlet aktörleri tarafından üst otorite izni ile hedef kitleyi etkilemek amaçlı uygulanıyorsa devlet terörizmi teşkil etmektedir (Blakeley, 2012: 67). Devlet terörizmi formuna dönüşen işkencenin hedef kitlesi duvarlar dışındaki topluluklar olabileceği gibi daha spesifik ve küçük bir grup da olabilmektedir. Özetle devlet terörizminin, devletin uyguladığı diğer şiddet biçimlerinden farkı üst otorite ve hedef kitle bağlamında ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar devlet terörizmi, devlet şiddeti ve terör niteliğinde olmayan suç birbirinden hedef kitle ve üst otorite bağlamında ayrılsa da hepsi birer suçtur. Buradaki önemli noktayı terör suçunun ve terör niteliğinde olmayan suçların birbirinden nasıl ayrıldığı oluşturmaktadır.

Devlet Terörizmini Belirleme Zorluğu ve Devletlerin Terörizm Yöntemini Benimseme Sebepleri

Devletin uyguladığı şiddetin devlet terörizmi teşkil edip etmeyeceği hedef kitle ve üst otorite unsurları temel alınarak belirlenmektedir. Ancak devletler tarafından uygulanan terörizmin belirlenmesinin oldukça zor olduğu görülmektedir. Devletler uluslararası baskıdan ve sorumluluktan kurtulmak için devlet aktörleri yerine paramiliter yapılanmaları kullanmaktadırlar. Bununla beraber eylemlerini devlet dışı aktörlere kıyasla tanıtmaya eğilimine girmemeleri, eylem ile devlet arasındaki bağlantının kurulmasını zorlaştırmaktadır.

Blakeley'e göre devlet aktörlerinin niyetlerini belirlemek kolay değildir ve çoğu zaman amaçları belirsizlik içinde kalmaktadır (Blakeley, 2009: 36). Mitchell, devletlerin faaliyetlerinin ortaya çıkması durumunda, devletlerin gerekli tedbirleri alarak durumu meşrulaştırma çabasına girdiklerini düşünmektedir (Mitchell, 1986: 2-3). Devletlerin, devlet dışı aktörlere nazaran eylemlerini ve niyetlerini tanıtmaya eğilimine girmedikleri görülmektedir (Chambliss, 1989: 203-204).

Claridge, devletlerin uluslararası toplum tarafından baskıya maruz kaldığında, güvenlik güçleri (polis, asker veya jandarma) yerine paramiliter grupları kullandığını belirtmektedir. Böylece devletler, baskı ve sorumluluk problemini azaltarak eylemlerine devam etmektedir. Claridge devlet terörizminin en büyük zorluğunun paramiliter gruplar ile devlet arasında ilişkinin bulunması olduğunu dile getirmektedir (Claridge, 1996: 58).

Sproat, farklı bir bakış açısı ile durumu yorumlamaktadır. Araştırmacı devlet dışı aktörlerin uyguladığı terörizm açıkça görülürken devlet terörizminin belirginlik ve rapor açısından yetersiz kaldığı görüşünü belirtmektedir. Sproat devlet terörizmini, bilinen sırrın belirsizliği şeklinde dile getirmektedir ve devlet terörizmi uygulayan kurumun yapısı ve büyüklüğüne göre kanıt bulmanın değişiklik göstereceğini vurgulamaktadır. Politik ve askerî yapı büyüdükçe eylemin sorumluluğunun belirlenmesi zorlaşmaktadır. Sproat'a göre söz konusu durum Batı'da devlet terörizmi eksikliğini açıklamaktadır (Sproat, 1991: 26).

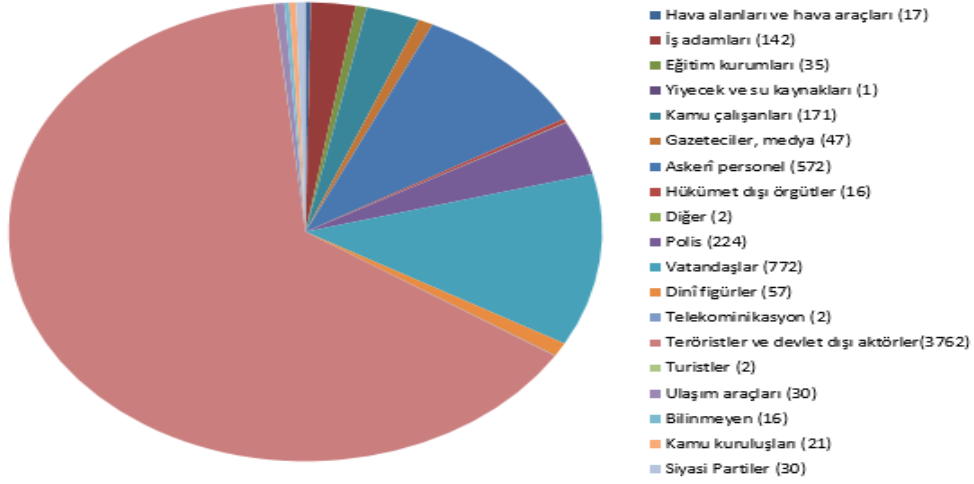
Stohl devlet tarafından uygulanan terörizmin, devlet dışı aktörler tarafından uygulanan terörizme nazaran daha gizemli ve daha dar olduğunu dile getirmektedir. Devletlerin, eylemlerin gizliliğini koruyarak dış baskıdan kurtulabileceklerini düşünen Stohl, zayıf grupların devlet tarafından hedeflendiğini düşünmektedir. Savunulan bu görüşe göre, devletler terörizmi, hükümete çok yüksek cezai maliyetler getirmesi mümkün olmayan ve destekleyicisi az olan gruplara karşı uygulamaktadır (Stohl, 2006: 15-16).

Devlet terörizmini belirlemenin zorluğu ile ilgili farklı görüşlerin olduğu görülse de birkaç unsurun benzerlik gösterdiği görülmektedir. İlk olarak devlet terörizmi, polis veya askerler kadar paramiliter yapılanmalar tarafından da uygulanmakta ve bu da söz konusu grupların devletle olan ilişkisinin ortaya çıkarılmasını zorlaştırmaktadır. Devletlerin söz konusu grupları eylemlerini gizlemek ve uluslararası toplum tarafından yapılan baskıyı azaltmak için

kullandıkları görülmektedir. İkinci olarak devletlerin eylemlerini duyurma gibi bir niyetinin olmayışı eylemin hiç ortaya çıkmama ihtimalini içermektedir. Devletler, devlet dışı aktörler gibi reklam veya tanıtım amacı gütmemektedir. Bu durum da eylemin sorumluluğunun kimin üstleneceği sorusunu cevapsız bırakmaktadır.

Devletlerin terörizme başvurmasının nedenleri farklılık göstermekle birlikte yapılan çalışmalar bunların genel hatlarının çizilmesini mümkün kılmaktadır. Stohl, devletlerin terörizme başvurmasını iki neden etrafında açıklamaktadır. İlk olarak, devletlerin uyguladığı yöntemlerin kısıtlı olması veya muhalif gruplara karşı görece yetersizliği, devletlerin terörizme başvurmalarına neden olmaktadır. Söz konusu yetersizlik iki şekilde karşımıza çıkmaktadır: Devletin bu yöntemleri kullanmasında beceriksiz olması veya hedef grupların söz konusu yöntemler karşısında harekete geçirilememesidir. İlk nedenin daha çok başarısız veya kırılğan devletlerde yaşandığı görülmektedir. Geçmiş devlet terörizmi örneklerinin, devletleri terörizm kullanmaya teşvik etmesi ikinci bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Terörizm yoluyla amaçlarına ulaşmayı öğrenen hükümetler, bu yöntemi tekrar uygulama isteğinde bulunabilmektedir. Devlet dışı aktörler gibi devletler de birbirlerinden öğrenebilme kabiliyetine sahiptir. Terörizmin verimli veya başarılı bir sonuç verdiğinin algılanması devletlerin terörizme başvurma ihtimalini arttırmaktadır (Stohl, 2006: 14). Jackson, devletlerin terörizmi diğer politika seçeneklerine kıyasla ucuz ve verimli olması nedeniyle tercih ettiğini belirtmektedir (Jackson, 2010: 10). Ancak yapılan yorum devletlerin her zaman terörizme başvuracağı şeklinde değerlendirilmemelidir.

Yukarıda sayılan etkenler önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmasına rağmen, devletlerin terörizme başvurmasındaki başat rolün ayaklanmalar ve maruz kaldıkları terörizm olduğu belirtilmektedir (Wilkinson, 2003: 108). Şekil 1’de 1970 ile 2016 yılları arasında devletlerin terörizmi hangi unsurlara karşı kullandığı görülmektedir. Söz konusu tabloda devletlerin terörizmi %64 (3762) gibi büyük bir oranda terörist gruplara veya devlet dışı silahlı aktörlere karşı kullandığı görülmektedir (<http://apps.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?charttype=pie&chart=target&search=State%20Terror>).

Şekil 1. 1970-2016 Devlet Terörizminin Hedef Aldığı Unsurlar

(Kaynak: <http://apps.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?charttype=pie&chart=target&search=State%20Terror>)

Terör örgütlerine karşı devletin güvenlik güçlerinin yetersiz kalması veya karşı koymadaki yetersizliği, devletleri terörizm kullanmaya iten nedenler arasındadır. Ancak bazı devletlerin terörizme karşı koyacak imkân ve kabiliyetleri olmasına rağmen terörizme başvurduğu görülmektedir. Devlet terörizmi, terör olayları ile ilişkili olarak giderek artmakta ve uluslararası barış ve güvenliği tehdit etmektedir. Bu durumda iki unsurun birbirini beslediği ve şiddet sarmalı şeklinde devam ettiği görülmektedir. Şekil 2’de devlet terörizminin 1970’ten 2016’ya kadar giderek arttığı görülmektedir ve günümüz konjonktürü düşünüldüğünde bu sayının daha da artması beklenmektedir.

Devletlerin, terörizme karşı devlet terörizmini nasıl ve ne yollarla kullandığını, örnek vakaları ele alarak incelemek faydalı olacaktır. Her vaka durumu birbirinden ayrı özellikler içermektedir. Ele alınan Sri Lanka ve Kolombiya vakalarında devletlerin yetersiz olması neden olarak karşımıza çıkarken, Fransa vakasında ise devletin yeterli imkân ve kabiliyeti olmasına rağmen terörizme başvurduğu görülmektedir. Vakaların farklı olması devlet ve terörizm ilişkisini daha iyi anlamamıza ve yorumlamamıza yardımcı olacaktır. Vakalar kendi dönemleri düşünülecek ele alınmaktadır. Fransa-Cezayir vakası 1954-1962 yıllarında

gerçekleşirken, Kolombiya vakası Soğuk Savaş döneminde, Sri Lanka vakası günümüze kadar ulaşmaktadır. Böylece dönemsel ve mekânsal özellikler bağlamında devlet terörizminin nasıl değiştiğini görme imkânımız olacaktır.

Şekil 2. 1970-2016 Yılları Arasında Gerçekleşen Devlet Terörizmi Sayısı

(Kaynak: <http://apps.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?chart=overtime&search=State%20Terror>)

Cezayir Bağımsızlık Savaşı ve Fransa

1830 yılına kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olan Cezayir, Fransa işgali ile koloni durumuna düşmüştür. Fransa'nın Cezayir'i cumhuriyetinin ayrılmaz bir parçası olarak gördüğü belirtilmektedir. Bölgede Fransızlar dışında İtalya, Yunanistan ve İspanya'dan gelen yerleşimcilerin olduğu da bilinmektedir. Cezayir'in sahip olduğu büyük tarım ovalarından ve modern şehirlerinden Cezayirlilerin faydalanamadığı düşünülmektedir. Buna ek olarak Cezayirlilerin siyasi ve ekonomik olarak sıkıntılar çekmesi, reform taleplerinin karşılıksız kalması, nüfusun %90'ını Cezayirlilerin oluşturmasına rağmen meclisteki sandalye sayısına yansımaması ülke içinde muhalefetin oluşmasına katkı sağlamıştır (Horne, 1977: 28-34). Yoksulluğun, siyasi sıkıntılarının ve giderek artan milliyetçi ideolojinin etkisi altında şekillenen Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN) 1954 yılında Cezayir'i bağımsız yapmak amacıyla kurulmuştur (Thomas, 2015: 221). Bağımsızlık Savaşı 1 Kasım 1954 Azizler Günü'nde (All Saints Day) FLN'nin gerçekleştirdiği saldırı ile başlamış ve söz konusu saldırı sonucu 10 Fransız asker ve 2 Avrupalı yerleşimci hayatını kaybetmiştir (Horne, 1997: 90-93).

FLN'nin ve askerî kanadı olan Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun (ALN) terör kampanyalarıyla karşı karşıya kalan Fransa'nın tepkisinin yıllara göre değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Fransa'nın FLN'nin ilk eylemlerini kaçak ve suçlu sıfatlarıyla tanımlayarak olayları ciddiye almadığı değerlendirilirken, bölgeye 1957 yılında General Jacques Massu ve özel birliklerin gelişiyle devlet terörizmi uyguladığı savunulmaktadır. General Massu ve birlikleri, Çinhindi'nde oldukça yaygın kullanılan şiddet ve işkence yöntemlerini FLN ile mücadelesinde kullanmıştır (Thomas, 2015: 231). Oluşturulan kontrol noktalarında masum-suçlu ayrımı yapılmaksızın işkence uygulanmış, bilgi toplamaya çalışılmış ve işkence sonrası ölen insanlar halka gözdağı vermek amacıyla mumyalatılıp şehir meydanlarında sergilenmiştir (Chalk, 2013: 232). 1957 yılı içerisinde Cezayir'de bulunan erkeklerin %40'ının işkenceye maruz kaldığı düşünülmektedir (Moran, 2009: 4). İşkencenin yanında sayısız insan ortadan kaybolmuş ve hayatını kaybeden insanlar denize atılmıştır. Uygulanan terörizm yöntemi nedeniyle binlerce insanın evlerini terk etmek zorunda kaldığı görülmektedir (Thomas, 2015: 232). Böylece Massu ve birlikleri uyguladığı sistematik işkence yöntemiyle halkı korkutmayı hedeflemiş, halk üzerinde psikolojik etki yaratmaya ve FLN'ye olan halk desteğini azaltmaya çalışmıştır.

Le Monde gazetesinin yayınladığı makalede Bağımsızlık Savaşı boyunca FLN üyesi olan Louise Ighilariz'in Fransız askerleri tarafından yakalanıp kontrol bölgesinde aylarca işkenceye maruz kaldığı dile getirilmektedir. Ighilariz, kendisine işkence uygulanırken General Massu'nun ve General Marcel Bigeard'ın işkenceye katıldığını söylediği belirtilmektedir. Sonrasında Massu ile röportaj yapan gazetecilere göre General Massu, Ighilariz'le ilgili bir şey hatırlamadığını ancak işkence yöntemini uyguladığını itiraf etmiştir. Cezayir Bağımsızlık Savaşı boyunca söz konusu generalin sağ kolu olarak görev yapan General Paul Aussarresses'in 24 FLN üyesini öldürdüğünü itiraf ettiği savunulmaktadır (Cohen, 2002: 233-235). Aussarresses'in 2001 yılında yayınlanan Cezayir Bağımsızlık Savaşı'ndaki anılarını anlattığı kitapta; kontrol bölgelerine getirilen insanların işkence sonrası hayatta kalmasının zor olduğu, işkencenin sistematik istihbarat toplama politikasına dönüştüğü, bilgi versin ya da vermesin herkesin işkenceye maruz kaldığı ve getirilenleri öldürmenin askerî görevin ayrılmaz bir parçası olduğu belirtilmektedir (Aussarresses, 2001: 146-155).

1954-1962 yılları arasında gerçekleşen Cezayir Bağımsızlık Savaşı boyunca Fransa'nın FLN'yi askerî yöntemler ile bastırmaya çalıştığı, General Massu ve birliklerinin işkence yöntemini halkı etkilemek ve direncini kırmak için kullandığı, kullanılan işkencenin terör örgütü üyelerini öldürmek için değil halkı korkutmak amacıyla yapıldığı görülmektedir. Uygulanan işkence yönteminin yarattığı kötü tepki Fransa'yı oldukça zor duruma sokmuştur. Fransa hükümeti uyguladığı devlet terörizminin doğurduğu kötü sonuçlar nedeniyle Cezayir'in bağımsızlığı için yapılan Evian Anlaşması ile tanımak zorunda kalmıştır (Chalk, 2013: 234). Terörizme karşı terörizm yöntemini benimsemenin hatalı olduğunun en önemli kanıtlarından biri olarak karşımıza çıkan Cezayir Bağımsızlık Savaşı boyunca toplam 600.000 ile 1.500.000 arasında insan hayatını kaybetmiştir (Cohen, 2002: 221).

Kolombiya ve FARC

Kolombiya'da yaşanan şiddetin kökenleri 1940'ların başına kadar dayanmaktadır. 1940 ve 1950'li yıllarda Kolombiya'da, liberaller ve muhafazakârlar arasında iç savaş yaşanmıştır. Söz konusu dönem *La Violencia* olarak adlandırılmış ve yaşanan iç savaş boyunca yaklaşık olarak 200.000 kişi hayatını kaybetmiştir. *La Violence* olarak adlandırılan dönem, iki tarafın ateşkesi ile 1958 yılında sonra ermiş ve Ulusal Cephe (National Front) adı altında tarafların koalisyonuyla sonuçlanmıştır. Ulusal Cephe dönemi boyunca ölüm ve cinayet oranlarında azalma gözükmesine rağmen, koalisyon kolluk kuvvetlerini ve yargıyı ihmal etmiştir. 1970'lerde gerilla isyanları, suç ve cinayet oranları, paramiliter yapılanmalar ve kırsal kesimlerde yaşanan şiddet tekrar artmaya başlamıştır. Söz konusu sorunların ortak noktası olarak kolluk kuvvetlerinin zayıflığı, yozlaşmış hükümet ve kurumsal performansın düşüklüğü gösterilmektedir. Bununla beraber Kolombiya nüfusunun giderek artması ve işsizlik oranı şiddete neden olan unsurlar arasında değerlendirilmektedir. 1980'lere gelindiğinde hızla büyüyen yasa dışı uyuşturucu ekonomisi ve güçlenen gerilla grupları bağlamında suç ve şiddetin, direnç ve tepki olmadan hızla arttığı gözlenmektedir. Bunun yanında gerilla örgütlerini durdurmak ve ortadan kaldırmak amaçlı kurulan paramiliter yapılanmalar da şiddetin artışına neden olmuştur (Ceballos ve Martin, 2001: 88-89).

350 köylünün gerilla mücadelesinde bir araya gelmesiyle oluşan Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia/FARC) 1964 yılında kurulmuştur. Söz konusu dönemde yaşanan ekonomik sıkıntılar ve

hükümetin uyguladığı baskıcı politikalar örgüt sayısının artmasıyla sonuçlanmıştır. 1970 ve 1974 yılları arasında Cumhurbaşkanı Misael Pastrana'nın gerçekleştirmeye çalıştığı toprak reformunun başarısız olması köylülerin şehirlere göç etmesine neden olmuştur. Şehirlerdeki işsizlik oranının artması ve sosyal sorunların daha da kötüleşmesi sonucunda insanlar hükümete karşı protesto ve eylemlerde bulunmuşlardır. Hükümetin 1978 yılında Sıkı Güvenlik Tüzüğünü uygulamaya koymasıyla beraber insanların protesto ve organize olma hakları kısıtlanmış ve örgüte olan destek giderek artmıştır (Greboule ve Rose, 2011: 286-287). Şiddetin en çok yaşandığı dönem olan 2000'lerin ortasında örgütün yaklaşık olarak 15.000 ile 17.500 silahlı savaşçısının olduğu düşünülmektedir (Cragin ve Hoffman, 2003: 5). Söz konusu sayının 2006 yılında 20.000'e ulaştığı belirtilmektedir (Delgado, 2015: 829).

Küba Devrimi'nden ilham aldığı düşünülen FARC'ın, askerî mücadele yöntemiyle ulusal silahlı kuvvetleri yenebileceğini düşündüğü belirtilmektedir. Devletin neden olduğu sorunlar ve yoksulluk, örgütün Putumaya, Caqueta ve ülkenin güney ve orta bölgeleri gibi bazı kesimlere hâkim olmasıyla sonuçlanmıştır. Bununla beraber örgütün Latin Amerika'daki devrimci gruplara yayılan revizyonist ateşten etkilendiği, Carlos Marighella'nın şehir gerillası yöntemini uyguladığı ve Marksist-Lennist ideolojiyi benimsediği belirtilmektedir. Örgütün bölgedeki en güçlü sol gerilla yapılanması olmasına rağmen politika üretmede sıkıntılar çektiği ve siyasi katılımı başarısız olduğu görülmekle beraber yolsuzluk, toplumdaki eşitsizlik, hükümetin ABD'ye olan bağlılığı, paramiliter örgütlerin uyguladığı şiddet ve insan hakları ihlalleri üzerinden devleti eleştirmekle yetindiği belirtilmektedir. Bu nedenle, örgüt devlete hak ettiği eleştirileri sunarken, kırsal alanın ötesinde yankı uyandıran politikalar geliştirememiştir (Lee, 2012: 30-32).

Hükümet tarafından 1965 yılında 3368 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 48 Sayılı Kanun ile terör örgütlerinin saldırılarını engellemek ve durdurmak amacıyla kurulan ve devlet tarafından bizzat desteklenen paramiliter yapılanmalar söz konusu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Devletin desteği ile giderek güçlenen paramiliter yapılanmaların sol örgütlerle mücadelesi dışında, uyuşturucu kaçakçılığı ve arazi satın alma işlerine girdiği ve kartellerle arasındaki farkın bulanıklaşmaya başladığı belirtilmektedir (Holmes ve Pineres, 2014: 373). 1980'li yılların ortalarında sayılarının 100'den fazla olduğu düşünülmekle beraber 1997 yılında grupların çoğunun Kolombiya Birleşik Öz Savunma Kuvvetleri

(*Autodefensas Unidas de Colombia*, AUC) adı altında birleştiği savunulmaktadır. AUC zamanla Kolombiya’da en güçlü ve büyük paramiliter yapı haline gelmiştir (Grebonle ve Rose, 2011: 289).

Paramiliter örgütlerin, FARC’ı durdurmak için terörizm yöntemini benimsediği ve suçlu-suçsuz ayrımı yapmadan, örgüte olan desteği azaltmak ve halkı korkutmak için insanları öldürdüğü düşünülmektedir. 1980’li yıllarda 3.000 FARC üyesi söz konusu yapılanmalar tarafından öldürülmüştür (Sweig, 2002: 136). 1986-1990 yılları arasında örgütün siyasi kolu olan Vatansever Birliği’nin (Patrioc Union, UP) 2.000 ile 4.000 üyesi öldürülmüştür (Lee, 2012: 31). Terör örgütlerinin kontrolündeki bölgelerden olan Uraba, Magdalena ve Medio’nun terör, şiddet ve katliam yoluyla paramiliterler tarafından terör örgütlerinden temizlendiği savunulmaktadır (Ceballos ve Martin, 2001: 93). 1997 yılında yapılan saldırıların yaklaşık olarak %60’ı paramiliter yapılanmalar tarafından gerçekleştirilmiştir. (Grebonle ve Rose, 2011: 295). 2002 yılından 2007 yılına kadar olan süreçte eylemlerine devam eden AUC’un, 3.000 kişiden fazla insanı öldürdüğü ve aynı sayıda insanı yerlerini terk etmeye zorladığı düşünülmektedir. Devletin, terör örgütleriyle mücadelesi sürecinde yerlerinden edilen insanların %80’inin paramiliter yapılanmalar nedeniyle olduğu görülmektedir. Tüm süreç boyunca 3,30-3,49 milyon insanın yerinden edildiği ve bu sayının Kolombiya nüfusunun yaklaşık olarak %7-%11’ine tekâmül ettiği görülmektedir. Bununla beraber 5-10 milyon hektar alanın terkedildiği dile getirilmektedir. 2006 sonrası süreçte silahsızlandırılmaya başlamasına rağmen paramiliter yapılanmalar 2008 yılında 4.000 kişiyi evlerini terketmeye zorlamıştır (Maher ve Thomson, 2011: 107-108). Özetle, ordunun eksikliğinin paramiliter yapılanmalarla kapatılmaya çalışıldığı Kolombiya’da, söz konusu yapılanmaların terör örgütlerinden daha fazla terörizm uygulamaları, insan haklarını ihlal etmeleri ve sivilleri ayırma yapmadan hedef almaları şiddetin ve örgüte olan desteğin artmasıyla sonuçlanmıştır. Örgüte olan desteğin artmasıyla beraber ülkedeki şiddet her bölgeye yayılmış ve içinden çıkılmaz bir durum hâline gelmiştir.

Sürecin 2002 sonrası Başkan Uribe’nin uyguladığı politikalar sonucu değiştiği gözlenmektedir. Uribe’nin paramiliter yapılanmaları silahsızlandırıp tasfiye etmeye başlamasıyla ölüm ve insan hakları ihlalinde gerçekleşen azalma terör örgütlerine olan desteği azaltmıştır. Aynı politikalara barış görüşmelerini ekleyen Başkan Santos, FARC ile anlaşma imzalayıp durumu devletin lehine çevirmeye

başarmıştır. Sonuç olarak, terörizme karşı terörizm yönteminin başlarda uygulanmasına rağmen sonradan değiştirilen politikalarla beraber durumu kontrol altına almaya başaran Kolombiya hükümeti başarılı bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sri Lanka ve Tamil Kaplanları

Sri Lanka, Avrupalılar tarafından keşfedilmeden önce, M.Ö. 200'lerden 16. yüzyıla kadar 181 kral tarafından yönetilmiştir. Portekiz ve Hollandalıların çoğunlukla kıyı bölgelerinde adaya yerleşen ilk güçler olduğu bilinmektedir. Portekizliler, Hollandalılar kontrolü ele alana kadar adanın batı kıyılarını kontrol etmiştir. 1796 yılında Hollandalılar adayı İngiliz kuvvetlerine teslim etmiştir. 1802 yılında koloni haline gelen Seylan (Sri Lanka) 1815'te İngiliz egemenliği altında kurulmuştur. Sonraki 133 yıl boyunca İngiliz sömürge hâkimiyeti altında kalmıştır (https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_ce.html).

%74'ünü Sinhalaların, %18'ini Tamillerin ve %7'sini Müslümanların oluşturduğu Sri Lanka 21 milyon nüfusa sahiptir. Tamiller ülkenin kuzey ve doğusunda Sinhalalar ise ülkenin batı ve güneyinde çoğunluğu oluşturmaktadır. Sinhalaların Seylanca konuştukları ve Budist oldukları bilinirken Tamillerin Tamilce konuştukları ve genellikle Hindu oldukları söylenmektedir (Voorde, 2005: 183).

Sri Lanka'daki sömürgeciliğin, Tamil nüfusu için birkaç avantaj yarattığı söylenmektedir. Tamiller'in küçük bir popülasyona sahip olmasına rağmen dinî ve siyasi konularda eşit muamele gördükleri belirtilmektedir. Söz konusu imkânlar nedeniyle Tamiller, İngilizlerin sağladığı eğitim ve iş fırsatlarından yararlanmak için adanın kuzey ve doğu sahilinden orta ve batı bölgelerine göç etmişlerdir. Sömürge döneminde Sinhalaların ve Tamillerin eşit muamele gördüğü, yükseköğrenim ve kariyer imkânlarından eşit şekilde faydalandığı görülmektedir (Rotberg, 1999: 5). İngilizler'in, Sri Lanka bölgesinde hükümetteki temsili mümkün olduğunca dengeli yapmaya çalıştıkları ve 50:50 formülünü benimsedikleri görülmektedir. Böylece sömürge dönemi boyunca Sinhalalar ve Tamiller hükümette eşit koşullarda koltuk sahibi olmuştur. 1948 yılında Seylan bağımsızlığını kazanınca Demokratik Sosyalist Sri Lanka Cumhuriyeti'ne dönüşmüştür (Bloom, 2005: 48).

Bağımsızlık sonrası süreçte Tamil etnik nüfusu haklarından mahrum bırakılmış ve koşulları giderek kötüleşmiştir. Tamil nüfusuna yönelik ayrımcılık Sri Lanka devletinin bağımsızlık kazandığı 1948 yılının hemen ardından başlamıştır.

Bağımsızlık sonrası artan Sinhala milliyetçiliği, ideolojik etkinin yanında yönetici pozisyonundan resmî dile kadar etkisini göstermiştir. 1956 yılında Sri Lanka devlet başkanı seçilen Bandaranaike'nin, Sanhala dilini resmî dil yapması, Tamillere karşı ayrımcılığın en somut kanıtlarından biri olarak gösterilmektedir (Bloom, 2003: 60). Tamillere karşı yapılan ayrımcılık ilerleyen yıllarda artarak devam etmiştir. Resmî dilin ardından 1960'lı yıllarda kabul edilen yasa ile beraber devletin resmî dini Budizm olarak belirlenmiştir. Dil ve din politikasındaki değişikliklerin yanında Tamillerin devlet kurumlarında çalışmalarını engelleyen politikalar da uygulanmıştır. 1949 yılında devlet kurumlarında çalışan nüfusun etnik yapısına baktığımızda %54 Sinhala ve %41 Tamil gibi dengeli olduğu görülürken, 1963 yılında çalışan Sinhala oranının %91'e çıktığı, Tamil nüfusunun ise %7'ye düştüğü görülmektedir (Bloom, 2003: 61).

Özetle, bağımsızlık sonrası Tamillere karşı uygulanan dinsel, dilsel, ekonomik ve eğitime dayanan ayrımcılık politikaları söz konusu etnik topluluğun sorunlarını partiler ve gruplar yoluyla dile getirmesiyle sonuçlanmıştır. Tamillerin söz konusu parti ve grupları kurmakta iki amacının olduğu savunulmaktadır. Bunlardan ilkinin adada yapılan ayrımcılığa karşı davalarını tanıtmak olduğu belirtilirken ikincisinin eşitlikçi ekonomik ve politik imkânlar oluşturmak olduğu söylenmektedir. Politik yollarla istediğini alamayan Tamillerin şiddete yöneldiği ve terörizm yöntemini benimsediği belirtilmektedir (Samaranayake, 2007: 173).

1970'li yıllarda Tamillerin sorunlarını dile getirmek için oluşturdukları gruplar arasında Tamil Beşlisi olarak bilinen 5 grup öne çıkmaktadır. Tamil Elam Kurtuluş Kaplanları'nın (LTTE) bu 5 gruptan biri olan Tamil Ulusal Kaplanları (TNT) grubundan -Sri Lanka'dan tamamen ayrı ve bağımsız bir devlet kurma amacıyla- Vellupillai Prabhakaran liderliğinde ayrılarak oluşturulan yeni bir grup olduğu belirtilmektedir (Hoffman ve McCormick, 2004: 258). Başlangıçta Tamiller tarafından oluşturulan 35 grup olmasına rağmen, iç rekabet nedeniyle 1990'larda sayının 5'e kadar düştüğü ve 2000'lerin ortalarında LTTE'nin tüm grupları domine ettiği belirtilmektedir (Samaranayake, 2007: 174).

LTTE ile Sri Lanka Hükümeti arasında 1970'lerin ortasından 2009 yılına kadar birincisi 1970-1990, ikincisi 1990-1994, üçüncüsü 1995-2002 ve dördüncüsü 2006-2009 tarihlerinde gerçekleşen dört savaş yapılmıştır (Samaranayake, 2007: 175-176).

Sri Lanka hükümetinin terörizme karşı verdiği reaksiyonların tutarlı olmadığı belirtilmekle beraber rejimden rejime değişiklik gösterdiği düşünülmektedir. Sri Lanka hükümeti terörizme karşı çok yönlü bir ulusal politikaya sahip olamamıştır. Alınan önlem ve tedbirlerin kısa vadeli ve sınırlı olduğu görülmektedir. Temel olarak hükümet politikaları askerî tedbirler ve askerî olmayan tedbirler olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Söz konusu tedbirler; hükümetin siyasi iradesi, silahlı kuvvetlerin gücü ve yetkinliği, dış askerî yardımın mevcudiyeti, hükümetin iç ve dış politikalarındaki ideolojik yönelim unsurlarına göre değişkenlik göstermektedir (Samaranayake, 1999: 117).

Hükümetin askerî olmayan tedbirlerden ziyade askerî tedbirlere daha çok başvurduğu gerçekleştirdiği operasyonlar bağlamında ortaya çıkmaktadır. Devletin uyguladığı askerî tedbirler, güvenlik güçlerine sorgulamadan öldürme imkânı tanıyan 15A Acil Durum Yönetmeliği ve güvenlik güçlerine istediği yerde arama yapma ve tutuklama yetkisi veren Terörizmin Önlenmesi Kanunu gibi sert önlemler içermektedir. Askerî tedbirler LTTE'nin lideri Vellupillai Prabhakaran'ın 2009 yılında öldürülmesine ve örgütün çöküşüne kadar kullanılmıştır. Sri Lanka hükümeti tarafından uygulanan askerî tedbirler acımasız ve keyfi olmakla beraber, suçlumasum ayrımı gözetmeksizin tüm Tamil halkına karşı uygulanmıştır. Bununla beraber hükümet tarafından finanse edilen ve parlamento üyeleri tarafından kurulan LTTE karşıtı gruplar halkı terörize etmek ve işkence uygulamak için oluşturulmuştur (Bloom, 2003: 70).

Güvenlik güçleri tarafından kurulan kontrol bölgelerinde tecavüz, cinayet ve işkence yöntemiyle halkın örgüte olan desteğini kesmeyi hedefleyen hükümet, sivil ölümlerin artmasına neden olmuştur (Bloom, 2003: 69). 18 Mayıs 2009 yılında Sri Lanka güçleri, LTTE lideri Prabhakaran'a suikast düzenleyerek öldürmüştür. Aynı yılın ilk yarısında güvenlik güçlerinin ve paramiliter örgütlerin söz konusu örgütün askerî ve siyasi liderlerinin çoğunu öldürdüğü düşünülmektedir (Uyangoda, 2010: 104-105). Hükümetin uyguladığı devlet terörizmi sonucunda örgütün binlerce üyesi teslim olmuş ve güvenlik güçleri uzun bir süreden sonra ülkenin kuzeyinde tekrar kontrolü ele geçirmiştir. Söz konusu şiddetin temelinde Sri Lanka'da benzer bir örgütün ortaya çıkmasını tamamen engelleme düşüncesi olduğu dile getirilmektedir. Hükümet ve örgüt arasındaki mücadele sonucunda 1983 ile 1997 yılları arasında 10.000'i Sri Lankalı güvenlik güçleri olmak üzere 50.000 insanın hayatını kaybettiği ve ölen LTTE üye sayısının 22.116 olduğu belirtilmektedir. 2002 yılına kadar

hayatını kaybeden toplam insan sayısının 65.000 olduğu düşünülmektedir (Samaranayake, 2007: 181).

Sonuç

Terörizm uluslararası toplumu meşgul eden konulardan biri olmuştur ve meşgul etmeye de devam edecektir. Bu alanda devletler, devlet dışı aktörler kadar önemli bir yere sahiptir. Devlet terörizminin yapılan terörizm çalışmaları dışında tutulması konunun tamamlanmasını engellemekte ve eksiklikler ortaya çıkarmaktadır. Terörizme karşı devletlerin uyguladığı yöntem ve politikaların farklılık göstermesi ortak bir mücadele yönteminin oluşmasını engellemektedir. Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra devletlerin terörü bir araç olarak kullanması, paramiliter yapılanmaları güvenliği sağlayıcı unsurlar olarak görmeleri, bu tür yapılanmalara mali ve askerî yönden destek sağlamaları sorunların daha da büyümesine neden olmaktadır.

Bilim insanlarının yaptığı tanımların bir kısmında terörizm, ulusaltı gruplar veya devlet dışı aktörler tarafından kullanılan yöntemler şeklinde izah edilmektedir. Bir diğer ifadeyle aktör odaklı yapılan söz konusu tanımlarda devletlerin terörizmin uygulayıcısı olamayacağı ima edilmektedir. Yapılan bu tanımlar, modern terör kavramının yazına girmesine imkân sağlayan Fransız Devrimi sonrasında uygulanan devlet terörünü, Stalin ve Hitler'in uyguladıkları şiddeti açıklamada yetersiz kalmaktadır. Nihayetinde devlet veya devlet dışı, aktörü kim olursa olsun gerçekleştirilen eylem terörizm çerçevesi içinde kaldığı sürece terörizm teşkil etmektedir.

Ele alınan vakalar değerlendirildiğinde zaman ve yer farketmeksizin devlet terörizminin, terörizme karşı koymada bir araç olarak kullanıldığı açıkça görülmektedir. Üç örnek vakanın ikisinde devlet kendi adına çalışan paramiliter yapılanmaları kullanmış ve uluslararası baskıdan ve sorumluluktan kurtulmaya çalışmıştır. Ancak kullanılan bu tür gayri hukuki yapılanmalar sorunun daha da büyümesine ve şiddetin ülke genelinde yayılmasına neden olmuştur. Fransa askerî kuvvetlerini, Sri Lanka ve Kolombiya ise askerî kuvvetlerle beraber paramiliter yapılanmaları kullanarak terörizmi sonlandırmaya çalışmıştır.

Demokratik yönetim yapısına sahip olan Fransa, Cezayir'de karşılaştığı terörizme askerî yöntemlerle karşılık vermiştir. Bununla beraber askerî tedbirlerin masum ve suçlu ayırt etmemesi, insan haklarını ihlal etmesi ve halkta korku

yaratmayı amaçlaması nedeniyle devlet terörizmi teşkil ettiği görülmektedir. Uygulanan yöntemler, FLN örgütünün üyelerini cezalandırmaktan çok halkın direncini kırmak ve halkın politik tercihini değiştirmek amacıyla tercih edilmiştir. Kısaca Fransa, askerî gücü yeterli olmasına rağmen terörizm yöntemini seçmiş ve bu yöntem nedeniyle uluslararası baskıya maruz kalmıştır. Fransa'nın FLN ile mücadelesinde paramiliter yapılanmalar yerine silahlı kuvvetlerini kullanması diğer örnek vakalardan ayrıldığı noktayı oluşturmaktadır. 600.000 ile 1.500.000 arasında insanın hayatını kaybettiği Cezayir Bağımsızlık Savaşı, devlet terörizminin ne kadar kanlı olduğunu ve devlet dışı aktörler tarafından uygulanan terörizmle kıyaslanamayacağını bizlere göstermiştir.

Çatışmanın ve şiddetin eksik olmadığı, terör örgütleri ve uyuşturu kartellerinin ülkenin otoritesini sarstığı ve başarısız devlet görünümünde olan Meksika, sahip olduğu zayıflıklar nedeniyle FARC ile mücadelesinde güçlükler yaşamıştır. Ülkenin askerî yapısının Fransa'ya kıyasla oldukça zayıf olması örgüte karşı mücadelede paramiliter yapılanmaların kullanılmasına neden olmuştur. Seçimlerle başa gelen kişilerin FARC ile mücadelede askerî yöntemi benimsemesi, paramiliter yapılanmaları kullanması ve halkı korkutarak örgüte olan desteği kesmeyi amaçlaması şiddetin ülke genelinde yayılmasına neden olmuştur. Devlet tarafından desteklenen paramiliter yapılanmaların terör örgütlerinden daha çok şiddet uygulaması, halkı hedef alması ve uyuşturucu satışına girmesi ise halkın örgüte olan desteğini arttırmıştır. 2002 yılına kadar uygulanan devlet terörizmi, örgüt ile mücadelede bir başarı sağlayamamıştır. 2002 yılında başkan olan Uribe'nin paramiliter yapılanmaları silahsızlandırıp tasfiye etmesi ve barış görüşmeleri yaparak halkın desteğini alması örgütün zayıflamasına neden olmuştur. Özetle, FARC ile mücadelede devlet terörizminin sonuç vermediğini anlayan politikacılar süreci sonradan değiştirdikleri yöntemlerle ve siyasi reformlarla çözmeyi başarmıştır.

Bağımsızlık sonrası dönemde uygulanan politikalar nedeniyle Sri Lanka'da etnik kökenli ayrımlar oluşmuştur. Siyasi katılımın kısıtlanması nedeniyle örgütlenip şiddete yönelen Tamil etnik nüfusu, yerel halktan da oldukça destek görmüştür. Adeta bir devlet gibi bölge kontrolü sağlayıp kara, deniz ve hava kuvvetleri oluşturan LTTE, devletle 4 adet savaş yapmıştır. Hükümetin siyasi yöntemler yerine askerî yöntemlere başvurup etnik ayrımcılık üzerinden şiddet uygulaması ülke genelinde şiddetin yayılmasına ve örgütün daha da güçlenmesine neden olmuştur. Uygulanan

devlet terörizmi ve 2009 yılında örgüt liderinin öldürülmesiyle örgütün gücü azalmış ve kırsal kesimlere çekilmiştir. Ancak Tamil etnik nüfusuna karşı uygulanan şiddet ve siyasi reformların çözüm paketleri içine dahil edilmemesi nedeniyle ülkede terörizmin tekrar ortaya çıkması mümkün gözükmemektedir. Terörizmi sadece askerî olarak değerlendirmenin hatalı olduğunu gösteren LTTE ve Sri Lanka mücadelesi devlet terörizminin, terörizmi durdurmasına rağmen bitiremediğini göstermektedir.

Yapılan çalışmada devletlerin terörizmin uygulayıcısı olabileceği, devletlerin terörizme karşı terörizm yöntemini benimseyebileceği ve bu yöntemin gelecekte de kullanılabilir bir yöntem olabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır. Terörizmin sadece askerî bir sorun olarak görülmesi devletlerin askerî yöntemler benimsemesine neden olmaktadır. Daha da rahatsız edici bir şekilde terörizme karşı devlet dışı aktörler ve paramiliter yapıların kullanılması şiddet seviyesini ve sivil ölümleri arttırmaktadır. Terörizme karşı koymada askerî tedbirler kadar siyasi tedbirlerin de önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Extended Summary

Sovereign states have been accepted as the main core of security studies for a long time and many academic studies have been carried out on this subject. After the end of the Cold War, non-state actors started to be involved in security studies, and discussions started to take shape around environmental issues, terrorism, epidemics, migration, and cyber threats during this period. When terrorism, which has an important place among these studies, is taken into consideration, the focus is on terrorism applied by non-state actors. Although there is a widespread view that terrorism by non-state actors threatens international peace and security, it is seen that the necessary importance is not given to terrorism implemented by states. Although it is stated that terrorism is the weapon of the weak and used against strong opponents, it is thought that the terrorism used by the states on the strong side is ignored. When the studies of state terrorism in the literature are analyzed, it is seen that relevant researches are limited to state terrorism implemented by Stalin and Hitler, and are discussed in short sections in the studies. Nevertheless, terrorism, implemented by states in almost every part of the world, seems to be more deadly and destructive than terrorism by non-state actors. The terrorism implemented by the states is relatively superior in terms of the weapons, equipment, intelligence

information and number of personnel they possess and cannot be compared with non-state actors.

State terrorism, as in terrorism, consists of motives, tools, intentional action and purpose. The fact that the actor is a state does not prevent the action in question from being called terrorism. In short, state terrorism is the threat or use of violence against a political purpose by the state's security forces (army, gendarmerie and police) or paramilitary structures, against its citizens or citizens of other states citizens. The fact that the action in question creates fear in the target group other than the victim and takes place in the context of supreme authority are the most critical element of state terrorism. The level of supreme authority will be another problem. In the study, the top authority may be the head of state or ministers, as well as the general and senior officials.

Although the reasons for states' application to terrorism differ, the studies make it possible to outline them. Stohl explains the state's appeal of terrorism for two reasons. Firstly, the limited methods of the states or their relatively inadequate opposition groups cause states to appeal to terrorism. This inadequacy appears in two ways: The state is incompetent in using these methods, or the target groups cannot be mobilized against these methods. It is seen that the first reason is mostly experienced in failed or fragile states. The second reason is that past examples of state terrorism encouraged states to use terrorism. The government that get to reach their goals via terrorism tend to use it recurrently. States, like non-state actors, have the ability to learn from each other. The perception that terrorism gives an efficient or successful result increases the possibility of states to resort to terrorism (Stohl, 2006: 14). Jackson believe that states prefer terrorism because it is low cost and efficient compared to other policy options (Jackson, 2010: 10). However, the comment should not be considered as the state will always resort to terrorism.

Although the factors listed above appear as important factors, it is stated that the main role in the application of states to terrorism is riots and the terrorism they are exposed to (Wilkinson, 2003: 108). In Figure 1, Between 1970 and 2016, it is seen what factors the states used terrorism against. In the table in question, it is seen that states use terrorism against terrorist groups or non-state armed actors as high as 64% (<http://apps.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?charttype=pie&chart=target&search=State%20Terror>).

State terrorism gradually increases in relation to terrorist incidents and threatens international peace and security. It seems that the two elements feed each other and continue as a spiral of violence. In Figure 2, it is seen that state terrorism has increased gradually from 1970 to 2016 and this number is expected to increase even more considering the current conjuncture. The cases handled show distinct features. While the insufficiency of the states in Sri Lanka and Colombia cases is the reason, it is seen that in the case of France, the state resorted to terrorism despite having sufficient opportunities and capabilities.

Kaynakça

Kitaplar

- Aussaresses, P. (2001). *Servies speciaux: Algerie*. Paris: Perrin.
- Blakeley, R. (2009). *State Terrorism and Neoliberalism*. New York: Routledge.
- Blakeley, R. (2012). State Violence as State Terrorism. *The Ashgate Research Companion to Political Violence*. ed. Marie Breen, Smyth. London: Ashgate, ss. 63-78.
- Bloom, Mia. (2005). *Dying to Kill: The Allure of Suicide Terror*. New York: Columbia University Press.
- Cragin, K, Hoffman, B. (2003), *Arms Trafficking and Colombia*. Rand National Defense Research Institute.
- Falk, R. (2003). A Dual Reality: Terrorism Against the State and Terrorism by State. *The New Global Terrorism Characteristics, Causes, Controls*. ed. Charles W. Kegley. NJ: Prentice Hall, ss. 53-60.
- Ganor, B. (2015). *Global Alert: The Rationality of Modern Islamist Terrorism and the Challenge to the Liberal Democratic World*. Colombia University Press.
- Hoffman, B. (2006). *Inside Terrorism*. Colombia University Press.
- Horne, A. (1977). *A Savage War of Peace: Algeria 1954-62*. Middlesex: Penguin Books.
- Jackson, R. (2010). Introduction. *Contemporary State Terrorism Theory and Practise*. ed. Richard Jackson. Eamon Murphy, Scott Poynting. New York: Routledge Press, ss. 1-12.

- Janowitz, M. (1988). *Military Institutions and Coercion in the Developing Nations: The Military in the Political Development of New Nations*. Chicago, IL: University of Chicago Press
- Mitchell, C. Stohl M, Carleton, D. Lopez, G. (1986). State Terrorism: Issues of Concept and Measurement. *Government Violence and Repression: An Agenda for Research*. ed. M.Stohl and G. Lopez. New York: Greenwood Press, ss. 1-26.
- Rotberg, R. (1999). *Creating Peace in Sri Lanka: Civil War and Reconciliation*. Brookings Institution Press.
- Rudolph, R. (2009). *Death by Government*. New Jersey: Seven Paperbacks Printing.
- Silke, A. (2004). The Road Less Travelled. *Research on Terrorism: Trends, Achievements and Failures*, ed. Andrew Silke. London: Frank Cass, ss. 186-241.
- Thackrah, Richard J. (2004). *Dictionary of Terrorism*. London: Routledge.
- Thomas, Martin C. (2005). Violence in the Algerian War of Independence: Terror, Counter-terror and Compliance. *The Routledge History of Terrorism*. ed. Randall D. Law. New York: Routledge, ss. 218-239.

Makaleler

- Belkin, A. and Schofer, E. (2003). Toward a Structural Understanding of Coup Risk. *Journal of Conflict Resolution*, 47, 594-620.
- Blakeley, R. (2018). Drones, State Terrorism and International Law. *Critical Studies in Terrorism*, 11(2), 321-341.
- Bloom, Mia, M. (2008). Ethnic Conflict, State Terror and Suicide Bombing in Sri Lanka. *Civil Wars*, 6(1), 54-84.
- Böhmelt, T. and Govinda C. (2018). Auxiliary Force Structure: Paramilitary Forces and Progovernment Militias. *Comparative Political Studies*. 51(2), 197-237.
- Ceballos, M. and Gerard M. (2001). Between Terror and Reform. *Georgetown Journal of International Affairs*, 2(2), 87-95.

- Chambliss, W. (1989). State Organized Crime. *The American Society of Criminology*, 27(2), 183- 208.
- Claridge, D. (1996). State Terrorism? Applying a Definitional Model. *Terrorism and Political Violence*, 8(3), 47-63.
- Cohen, William B. (2002). The Algerian War, the French State and Official Memory. *Historical Reflections*, 28(2), 291-239.
- Delgado, Jorge. E. (2015). “Colombian Military Thinking and the Fight Against the FARC-EP Insurgency, 2002-2014”. *Journal of Strategic Studies*, 38(6), 826-851.
- Finley, Joanne S. (2019). Securitization, Insecurity and Conflict in Contemporary Xinjiang: Has PRC Counter-terrorism Evolved into State Terror?. *Central Asian Survey*, 38(1), 1-26.
- Greboule, Alexander. and William Rose. (2011). David Galula’s Counterinsurgency: Occam’s Razor and Colombia. *Civil Wars*, 13(3), 280-301.
- Holmes, J. and Sheila Amin Gutierrez de P. (2014). Violence and the state: Lessons from Colombia. *Small Wars and Insurgencies*, 25(2), 372-403.
- Jackson, R. (2008). The Ghosts of State Terror: Knowledge, Politics and Terrorism Studies. *Critical Studies on Terrorism*. 1(3), 377-392.
- Lee, C. (2012). The FARC and the Colombian Left: Time for a Political Solution?. *Latin American Perspectives*. 39(1), 28-42.
- Maher, D. and Andrew T. (2011). The terror That Underpins the ‘peace’: The Political Economy of Colombia’s Paramilitary Demobilisation Process. *Critical Studies on Terrorism*. 4(1), 95-113.
- Moran, D. (2009). Two Sides of the Same COIN: Torture and Terror in Algerian War. 1954-65. *Strategic Insight*, 8(1). 1-7.
- Pilster, U. Ve Böhmelt, T. (2011). Coup-proofing and Military Effectiveness in Inter-state Wars, 1967-99. *Conflict Management and Peace Science*, 28, 331-350
- Rupka, S. and Bianca B. (2018). The (non) Event of State Terror: Drones and Divine Violence. *Critical Studies on Terrorism*, 11(2), 324-356.

- Samaranayake, G. (1999). Patterns of Political Violence and Responses of the Government in Sri Lanka, 1971-1996. *Terrorism and Political Violence*, 11(1), 110-122.
- Samaranayake, G. (2007). Political Terrorism of the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) in Sri Lanka. *South Asia: Journal of South Asian Studies*, 39(1), 171-183.
- Sproat, Peter A. (1991). Can the State be Terrorist, *Terrorism*, 14(1), 19-29.
- Stohl, M. (1984). National Interest and State Terrorism in International Affairs. *Political Science*, 36(1), 37-52
- Stohl, M. (2006). The State as Terrorist: Insight and Implications. *Democracy and Security*, 2(1), 1-25.
- Tynen, S. (2020). Dispossession and Displacement of Migrant Workers: The Impact of State Terror and Economic Development on Uyghurs in Urban *Xinjiang*. *Central Asian Survey*, 2-21.
- Uyangoda, J. (2010). Sri Lanka in 2009: From Civil War to Political Uncertainties. *Asian Survey*, 50(1), 104-111.
- Voorde, Cecile, V. (2005). Sri Lankan Terrorism: Assessing and Responding to the Threat of the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE). *Police Practice and Research: An International Journal*, 6(2). 181-199.

Kongreler

- Jackson, R. (2010). A Defence of the Concept of State Terrorism, *International Studies Association 51. Annual Convention*. New Orleans.

İnternet Kaynakları

- “Global Terrorism Database”, 21.01.2020’de <http://apps.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?chart=overtime&search=State%20Terror> adresinden alınmıştır.
- “Global Terrorism Database”, 21.01.2020’de <http://apps.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?charttype=pie&chart=target&search=State%20Terror> adresinden alınmıştır.

Laqueur, Walter. “Reflections on Terrorism”. 21.01.2020’de <https://www.foreignaffairs.com/articles/1986-09-01/reflections-terrorism> adresinden alınmıştır.

“Sri Lanka” 21.01.2020’de https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_ce.html adresinden alınmıştır.

Swieg, Julia. E. (2002). What Kind of War for Colombia. 10.04.2020’de <https://www.foreignaffairs.com/articles/colombia/2002-09-01/what-kind-war-colombia> adresinden alınmıştır.

Ansiklopedi

Chalk, P. (2013). Front De Liberation Nationale (FLN), *Encyclopedia of Terrorism*. California: ABC-CLIO, 232-234.